

УДК 343.9(043.2)

Дрижакова Д.Ю., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна

ШКІДЛИВЕ ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК СПОСІБ НЕСАНКЦІОНОВАНОГО ВТРУЧАННЯ В РОБОТУ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

За останні декілька десятиліть життя більшості людей та суспільства, в цілому, було настільки автоматизовано, що будь-яка звичайна діяльність людини не уявляється без персональних комп'ютерів, комп'ютерних мереж, мереж електрозв'язку.

Ефективна протидія кіберзлочинності потребує чіткого визначення шкідливого програмного забезпечення (ШПЗ).

Законодавством не встановлено чіткого визначення ШПЗ, однак шкідливі програмні засоби визначають як створення або пристосування комп'ютерної програми, що призначена для несанкціонованого втручання в роботу ЕОМ (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку. На їхнє переконання, це, здебільшого, різноманітні види комп'ютерних вірусів [1].

Відсутність чіткої дефініції ШПЗ у законодавстві України створює ряд проблем:

– Ускладнює кваліфікацію протиправних діянь, пов'язаних з використанням ШПЗ.

– Заважає формуванню єдиного підходу до пошуку, фіксації та експертизи ШПЗ.

– Унеможлиблює чітке розмежування шкідливих та легальних програм.

Для вирішення цих проблем:

– Необхідно розробити та прийняти чітке визначення ШПЗ у законодавстві.

– Це визначення має включати криміналістичні ознаки та критерії віднесення програм до категорії шкідливих.

– Важливо також розробити методики та стандарти для пошуку, фіксації та експертизи ШПЗ.

Тільки за умови чіткого визначення ШПЗ та наявності відповідних методик правоохоронні органи зможуть ефективно протидіяти

кіберзлочинності.

Ось декілька додаткових моментів, які варто зазначити:

– Проблема визначення ШПЗ є актуальною не лише для України, але й для інших країн світу.

– Існує низка міжнародних стандартів та рекомендацій з цього питання.

– При розробці визначення ШПЗ в Україні важливо врахувати міжнародний досвід.

Вирішення проблеми визначення ШПЗ є важливим кроком на шляху до ефективної протидії кіберзлочинності.

Шкідливе програмне забезпечення (ШПЗ) є однією з найпоширеніших загроз для інформаційних систем. Воно може завдати серйозної шкоди як приватним особам, так і цілим організаціям.

ШПЗ може бути використано для:

– Викрадення даних: ШПЗ може бути використано для крадіжки особистої інформації, фінансових даних, комерційної таємниці та іншої цінної інформації.

– Руйнування даних: ШПЗ може бути використано для видалення, шифрування або пошкодження даних.

– Перешкоджання роботі інформаційних систем: ШПЗ може бути використано для того, щоб зробити інформаційні системи недоступними або несправними.

– Шантажу: ШПЗ може бути використано для шантажу власників інформаційних систем, погрожуючи їм оприлюднити або знищити їхні дані.

Шкідливе програмне забезпечення є серйозною загрозою для інформаційних систем. Важливо вжити заходів для захисту своїх комп'ютерів та даних від ШПЗ.

Якщо правопорушник, який створив, заволодів або мав намір використати нефункціональне ШПЗ, помилково вважаючи його цілком функціональним і таким, що може бути використаний за протиправним призначенням, його дії слід кваліфікувати як замах на вчинення злочину за ст. 15 і відповідною частиною ст. 361-1 КК України. Оскільки предмет злочину є ознакою об'єкта злочину, у такому разі відбувається помилка в об'єкті, що кваліфікують як замах на злочин. Заволодіння такою особою нефункціональним ШПЗ (наприклад, імітаційні ШПЗ) і приведення його в придатний до використання за неправомірним призначенням стан необхідно кваліфікувати як незаконне створення ШПЗ. Так само можна кваліфікувати дії підозрюваного й тоді, коли для виготовлення придатного для використання ШПЗ частину коду було використано з іншого програмного засобу (певний модуль), а решту розроблено самостійно [2].

В диспозиції ст. 361 КК України передбачено спосіб і засоби такого розповсюдження, проте це звужує сферу застосування зазначеної норми,

оскільки комп'ютерний вірус може бути розповсюджений також іншим шляхом, без застосування визначених засобів або із використанням засобів, призначених для незаконного проникнення в ці машини, однак не спроможних спричинити перекручення або знищення комп'ютерної інформації чи носіїв такої інформації, що теж унеможлиблює застосування цієї норми в таких випадках [3].

Таким чином, програмні засоби визначають як шкідливі не лише за технічним, а й за цільовим призначенням.

Недосконалість законодавства в цій сфері призводить до того, що частина протиправних дій, а саме придбання та зберігання ШПЗ, знаходиться поза межами правового регулювання, це надає можливість правопорушникам уникати відповідальності.

Література

1. Бутузов В.М. Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку: наук.-практ. комент. Бутузов В.М., Остапець С.Л., Шоломенцев В.П. – Київ: МВС України, 2005. – 86 с.

2. Волков О.О. Поняття шкідливого програмного засобу, призначеного для несанкціонованого втручання в роботу електроннообчислювальної техніки. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ* в. 2018. № 1 (106). URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/5483d92c-58df-466e-8170-460835d1f702/content>.

3. Мазуренко О. Стаття 361 КК України: проблеми об'єктивної сторони злочину. Мазуренко О. *Підприємництво, господарство і право*. – 2004. № 7. – С. 116–120.

УДК 343.9(043.2)

Івахненко В.В., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Рябчинський Д.А., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя, Україна

ПРИПИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ОКРЕМИМИ ПРАВООХОРОНИМИ ОРГАНАМИ УКРАЇНИ

Ряд правоохоронних органів України має визначену на законодавчому рівні функцію припинення кримінальних правопорушень. Так, відповідно до ч. 3 ст. 2 ЗУ «Про Національну гвардію України» цей орган є основним суб'єктом з припинення масових заворушень, терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій,